Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. 7 Tz 5/2012, ECLI:CZ:NS:2012:7.TZ.5.2012.1

Číslo: 8/2013

Právní věta:

Z rozhodování o stížnosti u nadřízeného orgánu je podle § 30 odst. 3 tr. ř. vyloučen státní zástupce, který vykonával dohled ve smyslu § 12d zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, nejen tehdy, jestliže dal k napadenému usnesení výslovně písemný pokyn podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství, ale i tehdy, jestliže smyslem jeho přípisů, byť takto výslovně neoznačených, bylo usměrnit postup státního zástupce nejblíže nižšího státního zastupitelství, který vykonával dozor v přípravném řízení, tak, aby bylo zahájeno trestní stíhání obviněného pro konkrétní trestný čin včetně toho, jak má být popsán skutek, neboť jde o postup, jehož význam je fakticky stejný jako pokyn podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Nadřízeným státním zástupcem podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. se rozumí státní zástupce státního zastupitelství nejblíže vyššího státního zastupitelství vůči tomu, u něhož je činný státní zástupce, který vykonává dozor v přípravném řízení. Pokud je tento nadřízený státní zástupce vyloučen z rozhodování o stížnosti z důvodu uvedeného v § 30 odst. 3 tr. ř. a rozhodnout nemůže ani jiný státní zástupce téhož nadřízeného státního zastupitelství, je nadřízeným státním zástupcem ve smyslu § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. státní zástupce jiného státního zastupitelství stejného stupně. O odnětí a přikázání věci je třeba rozhodnout v souladu s procesními pravidly uvedenými v ustanoveních § 12a zákona o státním zastupitelství a v § 25 tr. ř. per analogiam.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.01.2012

Spisová značka: 7 Tz 5/2012

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nadřízený orgán, Vyloučení orgánů činných v trestním řízení

Předpisy: § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř.
§ 30 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněné JUDr. S. P. proti usnesení státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze ze

dne 7. 6. 2011, sp. zn. 1 KZT 568/2011, v trestní věci vedené u Policie České republiky – Krajského ředitelství policie Středočeského kraje pod sp. zn. KRPS-34350-38/TČ-2010-010071, rozhodl tak, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 30 odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněné JUDr. S. P. Toto usnesení zrušil a zrušil také další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství v Plzni přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením policejního orgánu Policie České republiky – Krajského ředitelství policie Středočeského kraje ze dne 16. 5. 2011, sp. zn. KRPS-34350-38/TČ-2010-010071, bylo podle § 160 odst. l tr. ř. zahájeno trestní stíhání obviněné JUDr. S. P. pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. l písm. a) tr. zákoníku. Proti tomuto usnesení podala obviněná stížnost. Protože policejní orgán rozhodl citovaným usnesením na základě pokynu, který mu k tomu dal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Mělníku, rozhodl o stížnosti státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který ji podle § 148 odst. l písm. c) tr. ř. zamítl usnesením ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. 1 KZT 568/2011.

Ministr spravedlnosti podal dne 2. 1. 2012 ve prospěch obviněné stížnost pro porušení zákona proti usnesení státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze. Ministr spravedlnosti namítl, že státní zástupce, který rozhodl o stížnosti obviněné, byl podle § 30 odst. 3 tr. ř. vyloučen. Podle ministra spravedlnosti jak státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který vykonával dohled, tak krajský státní zástupce v Praze svými stanovisky prezentovanými prostřednictvím různých přípisů státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Mělníku, který vykonával dozor v přípravném řízení, fakticky ovlivnili věc způsobem, z něhož je zřejmé, že Krajské státní zastupitelství v Praze vůči policejnímu orgánu prosadilo prostřednictvím Okresního státního zastupitelství v Mělníku své právní názory, které byly odlišné od právních názorů policejního orgánu a státního zástupce vykonávajícího dozor v přípravném řízení. Z toho ministr spravedlnosti vyvodil, že státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který vykonával dohled, byl vyloučen a neměl o stížnosti rozhodovat. Proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil vytýkané porušení zákona, ke kterému došlo v neprospěch obviněné, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení i další obsahově navazující rozhodnutí a aby dále postupoval podle § 270 odst. l tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že zákon byl porušen.

Usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání je rozhodnutím, proti kterému je podle § 160 odst. 7 tr. ř. přípustná stížnost. O stížnosti rozhoduje podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. státní zástupce, který vykonává nad přípravným řízením dozor, avšak jestliže tento státní zástupce dal k usnesení souhlas nebo pokyn, rozhoduje o stížnosti nadřízený státní zástupce. V řízení o stížnosti je třeba respektovat také ustanovení o vyloučení orgánů činných v trestním řízení, v daném případě ustanovení § 30 odst. 3 tr. ř. Podle druhé věty tohoto ustanovení je z rozhodování o stížnosti u nadřízeného orgánu vyloučen státní zástupce, který napadené rozhodnutí učinil anebo dal k němu souhlas nebo pokyn.

V posuzované věci rozhodl o stížnosti obviněné státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, protože napadené usnesení vydal policejní orgán na základě pokynu státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Mělníku, který vykonával dozor v přípravném řízení. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který rozhodl o stížnosti, však předtím učinil několik kroků, jimiž fakticky zasáhl do průběhu řízení před zahájením trestního stíhání a ovlivnil konkrétní podobu usnesení o zahájení trestního stíhání. Dne 7. 10. 2010 dal okresní státní zástupkyni

v Příbrami písemný pokyn k opatřením směřujícím k tomu, aby byly zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. l písm. c), odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterého se měla dopustit obviněná. Poté, co byla věc odňata Okresnímu státnímu zastupitelství v Příbrami a přikázána Okresnímu státnímu zastupitelství v Mělníku, tentýž státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze adresoval dne 19. 11. 2010 státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Mělníku, který vykonával dozor nad přípravným řízením, přípis, v němž vyjádřil nesouhlas s tím, že policejní orgán změnil právní kvalifikaci skutku na přečin maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 odst. l tr. zákoníku, a s případným odložením věci z důvodu, že obviněná byla mezitím postižena kárně. K otázkám týkajícím se právního posouzení skutku se státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze opět vyjádřil v přípise ze dne 28. 12. 2010 zaslaném Okresnímu státnímu zastupitelství v Mělníku, v němž bylo znovu dovozováno, že jde o úmyslný trestný čin. V dalším přípise ze dne 28. 2. 2011 adresovaném Okresnímu státnímu zastupitelství v Mělníku se vyjádřil státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze k zamýšlenému zahájení trestního stíhání obviněné s tím, že zřejmě nebude přicházet v úvahu kvalifikace skutku podle § 329 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, ale jen podle § 329 odst. l písm. a) tr. zákoníku, a dále k tomu, jak má být popsán skutek, aby vyjadřoval úmyslné zavinění obviněné. Kromě státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který vykonával dohled, působil ve stejném směru také krajský státní zástupce v Praze. Jeho záznamy ze dne 16. 11. 2010 a ze dne 21. 12. 2010 totiž byly obsahovým podkladem uvedených přípisů, které státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze vykonávající dohled adresoval státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Mělníku. Kromě toho se krajský státní zástupce v Praze k věci vyjádřil v přípise ze dne 13. 4. 2011 adresovaném okresní státní zástupkyni v Mělníku s tím, že konstatoval důvodné podezření ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. l písm. a) tr. zákoníku a sám popsal skutek, což zvýraznil použitím proloženého písma.

I když žádný z uvedených přípisů státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který vykonával dohled, a krajského státního zástupce v Praze nebyl výslovně označen jako pokyn podle § 12d odst. l zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, je zjevné, že ve faktickém smyslu o pokyny šlo. Smyslem přípisů evidentně bylo usměrnit postup státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Mělníku, který vykonával dozor v přípravném řízení, tak, aby bylo zahájeno trestní stíhání obviněné pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. l písm. a) tr. zákoníku včetně toho, jak má být popsán skutek.

Za tohoto stavu je plně akceptovatelný názor ministra spravedlnosti, že Krajské státní zastupitelství v Praze vůči policejnímu orgánu prosadilo prostřednictvím Okresního státního zastupitelství v Mělníku své právní názory. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze, který vykonával dohled a rozhodl o stížnosti obviněné proti usnesení policejního orgánu, byl vyloučen z rozhodování, neboť předtím fakticky dal pokyn k usnesení policejního orgánu, proti němuž směřovala stížnost. Vzhledem k tomu, že se na zmíněném faktickém pokynu významně podílel také sám krajský státní zástupce v Praze (tj. vedoucí státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze), bylo namístě, aby o stížnosti obviněné proti usnesení policejního orgánu rozhodl státní zástupce jiného krajského státního zastupitelství. Pouze tak mohla být zaručena nestrannost a objektivita přezkumu usnesení policejního orgánu a následného rozhodnutí o stížnosti.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným usnesením státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze byl porušen zákon v ustanovení § 30 odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněné, zrušil napadené usnesení, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství v Plzni, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Tento státní zástupce rozhodne o stížnosti obviněné proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání. Nejvyšší soud vycházel z toho, že vzhledem k okolnostem posuzované věci lze podmínky pro spravedlivé řízení o stížnosti a pro

nestranné a objektivní rozhodnutí zajistit pouze tím, že o stížnosti obviněné rozhodne státní zástupce jiného krajského státního zastupitelství než Krajského státního zastupitelství v Praze.

Nejvyšší soud se neztotožnil s názorem obviněné uvedeným ve vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona, totiž že o stížnosti má rozhodnout státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze. Ustanovení § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř., na které obviněná odkazovala, má ten význam, že „nadřízeným státním zástupcem“ se rozumí státní zástupce státního zastupitelství nejblíže nadřízeného státnímu zastupitelství, u něhož je činný státní zástupce, který vykonává v přípravném řízení dozor. Pokud je nadřízený státní zástupce vyloučen a rozhodnout nemůže ani jiný státní zástupce téhož nadřízeného státního zastupitelství, je nadřízeným státním zástupcem ve smyslu § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. státní zástupce jiného státního zastupitelství stejného stupně.